

ΒΑΚΑΛΗΣ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

ΑΠΟ ΤΟ 1967

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2009

Α. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το κείμενο πραγματεύεται τη συμβολή του βιβλίου στη διάπλαση της προσωπικότητας του ατόμου, καθώς και στη διάσωση του σύγχρονου πολιτισμού. Αρχικά, επισημαίνεται η προσφορά του βιβλίου στον άνθρωπο, αφού οδηγεί στη διαμόρφωση αυτόβουλης προσωπικότητας. Προασπίζεται ακόμη τη «δημοκρατία των Γραμμάτων» προβάλλοντας τους άριστους διεθνώς. Σε συνθήκες εξάλλου μη ομαλής πολιτικής ζωής το βιβλίο λειτουργεί ως τροχοπέδη στην εξουσιαστική αυθαιρεσία, που ενισχύεται από τα ΜΜΕ· αυτά το υποβαθμίζουν καθιστώντας τον άνθρωπο υπεξούσιο. Άλλωστε, το βιβλίο αδυνατεί να λειτουργήσει ως μέσο προπαγάνδας. Συνακόλουθα, διαπιστώνεται ότι το βιβλίο μπορεί να διασώσει το σύγχρονο πολιτισμό από κάθε μορφή εκμετάλλευσης, θέση που υποστηρίζεται με τη ρήση του Βολταίρου. Καταληκτικά, εκφράζεται η πίστη ότι ο κόσμος θα οφείλει τη διάσωσή του στο βιβλίο ως έκφραση ανθρωπιάς με ευεργετικές επιδράσεις στην καθολική υπόσταση του ανθρώπου.

ΘΕΜΑ Β1

Το βιβλίο γυμνάζει το άτομο στη διαδικασία του διαλόγου, μέσα από την παραβολή και τη σύγκρουση απόψεων. Μπορεί το ένα βιβλίο να πολεμάει το άλλο, ο αναγνώστης ωστόσο έχει τη δυνατότητα να αμφισβητήσει, να κρίνει και να απορρίψει. Η διεργασία της σκέψης για τη διαμόρφωση της γνώμης δεν αποτελεί παρά γύμνασμα στην αξία του διαλόγου. Το βιβλίο ανοίγει μια πλατιά συζήτηση εκ βαθέων, προς όφελος αυτού που διαβάσει. Στη συζήτηση αυτή, δεν υπάρχουν αυθεντίες με τη στενή έννοια του όρου και όλα τίθενται στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Η άσκηση της διαπραγμάτευσης μέσω του βιβλίου, υποκινεί τον αναγνώστη να διαφωτιστεί, ν' απελευθερωθεί

πνευματικά και ηθικά διαμορφώνοντας τη δική του προσωπικότητα. Το ταξίδι αυτό της σκέψης εμπεριέχει στοιχεία λυτρωτικής αναζήτησης και διέπεται από μια βαθιά Δημοκρατία, που προσφέρουν τα Γράμματα. Δεν είναι παρά ταξίδι ζωής και άσκηση αρετής και αυτοπραγμάτωσης. Κλείνοντας, αξίζει να επισημανθεί ότι το βιβλίο ωθεί στο διάλογο της ζωής και ο διάλογος αυτός περνάει μέσα από το βιβλίο.

ΘΕΜΑ Β2

α) Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί στο κείμενό του ως τρόπο πειθούς την επίκληση στην αυθεντία. Αυτό γίνεται στο σημείο που κάνει αναφορά στην άποψη του Βολταίρου σχετικά με τα βιβλία : « ο Βολταίρος είχε πει κάποτε πως τον κόσμο τον κυβερνάνε τα βιβλία ». Με τον τρόπο αυτό προσπαθεί να στηρίξει την θέση του και να την καταστήσει αδιαμφισβήτητη, ώστε το κείμενό του να γίνει πιο έγκυρο και αξιόπιστο. Επιπλέον, επικαλούμενος την αυθεντία του Βολταίρου επιδιώκει να δώσει έμφαση στην αξία του βιβλίου και να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη σχετικά με αυτό.

- β) ⇒ σε γυμνάζουν στη διαδικασία του διαλόγου
⇒ διασώζει την αξιοπρέπεια των συνειδήσεων
⇒ η ζώνη που περιβάλλει την αγνότητα του βιβλίου
⇒ να σπλίζει τη λυτρωτική φαντασία.

ΘΕΜΑ Β3

α)

Λέξεις

ετερόφωτος
ελέγξιμος
ευθύνη
ελεύθερη
αδυναμία

Αντώνυμα

αυτόφωτος
αυτόνομος, ανεξέλεγκτος
ανευθυνότητα
ενεργούμενη , υποκινούμενη, ανελεύθερη
δύναμη

β)

Λέξεις

αρετή
γνώμη
ισχύς
περιφρουρώ
φρόνημα

Συνώνυμα

χάρισμα, αξιοσύνη
άποψη
δύναμη
προστατεύω
ήθος, πίστη

ΘΕΜΑ Β4

α) Ενεργητική σύνταξη / σε παθητική:

- γιατί εδώ η αυθεντία, όταν κι όπου υπάρχει, με τρόπο πάντως ελέγξιμο, δεν περιφρουρείται από καμμιά αστυνομική δύναμη.

β) Παθητική σύνταξη / σε ενεργητική:

- ο άνθρωπος δε θα χάσει τη μάχη ενόσω θα υπάρχει καταφυγή του Λόγου, το βιβλίο.

ΘΕΜΑ Γ

Ενδεικτικός Τίτλος: Συμφιλίωση βιβλίων - τεχνολογιών!

Ενδεικτικός Πρόλογος

Με αφορμή τη λήξη του σχολικού έτους παρατηρείται δυστυχώς η καταστροφή των σχολικών βιβλίων στα προαύλια των σχολείων. Πρόκειται για φαινόμενο βανδαλισμού που προσλαμβάνει ανησυχητικές διαστάσεις και ποικίλες μορφές. Ρίψη σε κάδους απορριμμάτων, σκίσιμο, κάψιμο και γενικότερα ενέργειες που καταδεικνύουν την πλήρη περιφρόνηση και απαξίωση του βιβλίου. Συχνά οι πράξεις αυτές έχουν και τελετουργικό χαρακτήρα, γεγονός που προκαλεί ανησυχία και αφήνει ενεούς γονείς και δασκάλους. Η κοινή γνώμη λοιπόν όχι μόνο αναρωτιέται για τις αιτίες του φαινομένου αυτού αλλά αναζητά και τρόπους εξάλειψής του στο πλαίσιο της νέας πραγματικότητας που καθορίζεται από την κυριαρχία των ηλεκτρονικών μέσων πληροφόρησης.

Αιτιολόγηση φαινομένου καταστροφής βιβλίων:

- Χρησιμοθηρικός, ωφελμιστικός χαρακτήρας του εκπαιδευτικού συστήματος. Το βιβλίο προορίζεται για το εξεταστικοκεντρικό σύστημα του σχολείου, χρειάζεται μόνο για την αποστήθιση.
- Δυσνόητο, αναχρονιστικό και έξω από τα ενδιαφέροντα και τους προβληματισμούς του νέου, περιεχόμενο του βιβλίου. Μηχανιστική η σχέση του παιδιού με το σχολικό βιβλίο.
- Η ευθύνη του δασκάλου. Καλλιεργεί τον παραπάνω χαρακτήρα.
- Πνεύμα αμφισβήτησης και αντίδρασης των εφήβων. Υπερφόρτωση, αγανάκτηση και εκτόνωση.
- Οι αδυναμίες της διακίνησης και της προώθησης του βιβλίου γενικότερα. Η έλλειψη βιβλιοθηκών, η ανεπαρκής έως ανύπαρκτη προβολή του βιβλίου.
- Οικογένεια: παραγκωνισμός αξίας βιβλίου και αναγνωστικής απόλαυσης από την παιδική ηλικία. Έλλειψη προτύπων.
- Καταρράκωση ηθικών αξιών, πνεύμα υλιστικού ευδαιμονισμού γενικότερα: προκαλεί την αδιαφορία του σύγχρονου ανθρώπου για την πνευματική του καλλιέργεια.

- Κυριαρχία των Μέσων Ενημέρωσης και κυρίως της τηλεόρασης. Ισοπεδωτική η δύναμη της εικόνας και του ήχου. Χαμηλής ποιότητας προγράμματα που δεν ευνοούν την πνευματική ανησυχία και αναζήτηση.

Τρόποι που συμβάλλουν στην αρμονική συνύπαρξη του βιβλίου με τα ηλεκτρονικά μέσα πληροφόρησης και γνώσης:

- Προβολή βιβλίου από τα ΜΜΕ: Διαφημίσεις, ενημερωτικές εκπομπές, ποιοτική μεταφορά βιβλίων σε σειρές και ταινίες.
- Σύνδεση σχολικής γνώσης και μαθησιακής διαδικασίας με τα ηλεκτρονικά μέσα. Αμφίδρομη σχέση βιβλίου – μέσων με την ελκυστική παρουσίαση του περιεχομένου του βιβλίου. Το βιβλίο να προκαλεί τη χρήση των ηλεκτρονικών μέσων και να συμπληρώνεται από αυτά (εποπτικά μέσα).
- Επιμόρφωση δασκάλων σχετικά με τη χρήση των ηλεκτρονικών μέσων και την εποικοδομητική ένταξη τους στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- Οργάνωση βιβλιοθηκών με τη χρήση των πολυμέσων. Άνοιγμα των βιβλιοθηκών στο κοινό με παράλληλες εκδηλώσεις, προσέλκυση νέων με διαδραστικές πρωτοβουλίες που να ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντα τους.
- Πολιτεία: ενημέρωση και προβολή (εκθέσεις βιβλίου, ενημερωτικές πρωτοβουλίες) της γόνιμης σχέσης βιβλίου - ηλεκτρονικών μέσων.
- Οικογένεια: κίνητρα στο παιδί για την ενασχόληση του με το βιβλίο και έμφαση στο συμπληρωματικό ρόλο των μέσων.
- Ατομική ευθύνη: κριτική στάση και πνεύμα σκεπτικισμού απέναντι στα «θέλγητρα» των νέων τεχνολογιών και ειδικότερα του Διαδικτύου.

Ενδεικτικός Επίλογος:

Η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας και η ανάγκη για ενημέρωση έχουν αναδείξει τα ηλεκτρονικά μέσα πληροφόρησης σε έναν πανίσχυρο ισοπεδωτικό μηχανισμό που περιόρισε καθοριστικά το ρόλο του βιβλίου και την ανταπόκριση του στο κοινό. Η αντίληψη αυτή επηρεάζει και τους μαθητές και τη σχέση τους με τα σχολικά βιβλία. Γι' αυτό λοιπόν είναι άμεση η ανάγκη λήψης μέτρων, προληπτικών κυρίως, γιατί το βιβλίο σχετίζεται άρρηκτα με την ανάπτυξη του πολιτισμού και την καλλιέργεια των ανθρωπιστικών αξιών.

Επιμέλεια Καθηγητών Φροντιστηρίων Βακάλη